

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ Δ΄ ΤΑΞΗΣ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
(ΝΕΟ ΚΑΙ ΠΑΛΑΙΟ ΣΥΣΤΗΜΑ)
ΠΕΜΠΤΗ 16 ΙΟΥΝΙΟΥ 2016 - ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ:
ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΤΕΣΣΕΡΙΣ (4)

ΚΕΙΜΕΝΟ

Σχετικά όψιμο στην εξέλιξη του δυτικού πολιτισμού –ως τυπογραφικό κατόρθωμα, ως ιδιόκτητο αντικείμενο– το βιβλίο αντιπροσωπεύει και μια από τις ακλόνητες δεισιδαιμονίες. Ο άνθρωπος του βιβλίου αυτόχρομα¹ ενσαρκώνει κάτι ανώτερο, έρχεται από μια βαθύτητα που δεν είναι εφικτή στον κοινό **θνητό**. Αυτός που διαβάζει, πιθανώς να έχει τέσσερα μάτια, αυτός που μελετά τις γραφές, πιθανώς να σκέπτεται με δύο κεφάλια.

Άλλοτε, αυτή η άποψη είχε **όντως** βάση. Σε κοινωνίες όπου η γραφή (και η ανάγνωση, φυσικά) αποτελούσε προνόμιο πανίσχυρων μειοψηφιών, ο αστοιχείωτος κατείχε αυτόματα μια κατώτερη κοινωνική βαθμίδα. Τα «γράμματα» ήταν μυστική δύναμη, θείο δώρο, κατά συνέπεια, ανήκαν σε λίγους και ισχυρούς. Οι προνομιούχοι, άτομα των μεγάλων ευθυνών και της ραστώνης², δεν είχαν σχέση με τη χειρωναξία, τον πόλεμο, τον όποιο σωματικό μόχθο... Συνέβαινε, δηλαδή, το αντίθετο από αυτό που συμβαίνει σήμερα. Ο εκδημοκρατισμός και η αθρόα κατανομή των αγαθών του πνευματικού πολιτισμού, καταργώντας τα ιερατεία, κατέργησε και τα όρια του πνευματικού προβαδίσματος. Όλα ανήκουν σε όλους. Το βιβλίο διάβηκε θριαμβευτικά το κατώφλι του πληβείου, ώστε κάθε κοινωνία να είναι κοινωνία πολιτών, κοινωνία εργατών και αγοραστών, όπως και κοινωνία αναγνώστων. Δεν υπάρχει **σχεδόν** άνθρωπος που να μην πέρασε κάποιες ώρες της ζωής του με χαμηλωμένα βλέφαρα, φυλλομετρώντας τις σελίδες κάποιου βιβλίου.

Ωστόσο, η τυπογραφική δαψίλεια³ δεν άργησε να γεννήσει τα αντίθετα αποτελέσματα. Το ζήτημα σήμερα δεν είναι η αγορά, η κατοχή ή η ικανότητα ανάγνωσης του βιβλίου, αλλά κάτι πολύ απλούστερο: ο χρόνος και η αναγκαιότητά του. Βιβλιοθήκες με δέκα, εκατό ή χίλια βιβλία σε κάνουν να αναρωτιέσαι ποιος τα διαβάζει, πόσο τα θυμάται και γιατί θα πρέπει να τα θυμάται. Μόλις τελειώσουν μια τάξη, οι μαθητές πετούν επιδεικτικά στους δρόμους τα αναγνωσματάρια με μεγάλη ανακούφιση. Τα κάτεργα τελείωσαν. Αλλά το φαινόμενο δεν τελιώνει εκεί. Βιβλία που αγαπήσαμε στα νιάτα μας, μετά από κάποιες δεκαετίες, έχουν την ίδια τύχη. Όλες οι ηλικίες νιώθουν τον **πειρασμό** να μιμηθούν τους μαθητές. Βιβλία που κάποτε είχαν το σπάνιο κύρος της αλήθειας, μετά από μία δεκαετία, υποβιβάζονται σε έναν άψυχο όγκο χαρτί.

Λείπει μήπως η καθοδήγηση, η σοφή εκλογή, η **μύηση**; Πιθανώς, αλλά συνάμα ισχύει και η άποψη ότι –όπως ο έρωτας– το βιβλίο έχει τη δική του ώρα: μιλάει μόνο σε κάποιες στιγμές, ενώ τις περισσότερες φορές μένει κλειδωμένο και βουβό. Όσο για τη μνήμη, την αληθινή τράπεζα των βιβλίων, έχει την ίδια συμπεριφορά: ξεχνάει χιλιάδες σελίδες για να συγκρατήσει μια φράση, μια σκηνή, ένα όποιο απόσπασμα. Οι αναγνώστες, γενικά, είναι άνθρωποι που διάβασαν μεν, αλλά προϊόντος του βίου λησμονούν μάλλον παρά θυμούνται. Ό,τι μοιάζει ξένο, επίκτητο, διαλύεται για να παραχωρήσει τη θέση του σε κάποιες ανθεκτικές εντυπώσεις. Το βιβλίο μένει στον βαθμό που συναιρείται με τη ζωή.

ΑΡΧΗ 2ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ
ΝΕΟ & ΠΑΛΑΙΟ ΣΥΣΤΗΜΑ - Γ΄ ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ & Δ΄ ΕΣΠΕΡΙΝΩΝ

Έμεινε ό,τι μπόρεσε, γράφει ο Βαλερί για τα διαβάσματά του. Κι αυτό που μένει είναι αναγκαστικά λίγο, όσο είναι και το πνευματικό ανάστημα του αναγνώστη.

Κ. Παπαγιώργης, «Αναγνώστες» στο *Υπεραστικά*, Εκδόσεις Καστανιώτη, Αθήνα 2014, σσ. 308-310. (διασκευή)

1. αυτόχρημα: *πραγματικά, αληθινά, όντως.*
2. ραστώνη: *ραθυμία, νωθρότητα, η έλλειψη ενεργού ενδιαφέροντος.*
3. δαψίλεια: *αφθονία.*

A1. Να γράψετε στο τετράδιό σας την περίληψη του κειμένου που σας δόθηκε (100–120 λέξεις).

Μονάδες 25

B1. Να επαληθεύσετε ή να διαψεύσετε, σύμφωνα με το κείμενο, το περιεχόμενο των παρακάτω προτάσεων, γράφοντας στο τετράδιό σας, δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε πρόταση, τη λέξη **Σωστό**, αν η πρόταση είναι σωστή, ή τη λέξη **Λάθος**, αν η πρόταση είναι λανθασμένη:

- α.** Η μελέτη απαιτεί πιο σύνθετες νοητικές λειτουργίες από την απλή ανάγνωση.
- β.** Στο παρελθόν, η ικανότητα ανάγνωσης και γραφής αποτελούσε προνόμιο όλων των κοινωνικών τάξεων.
- γ.** Στις σύγχρονες κοινωνίες, το βιβλίο γνωρίζει μεγάλη διάδοση.
- δ.** Τα βιβλία διατηρούν διαχρονικά το κύρος της αλήθειας για όλους τους αναγνώστες.
- ε.** Οι αναγνώστες συγκρατούν στη μνήμη τους το σύνολο του περιεχομένου των βιβλίων που διάβασαν.

Μονάδες 10

B2. **α)** Να βρείτε έναν τρόπο ανάπτυξης της δεύτερης παραγράφου του κειμένου «**Άλλοτε, αυτή η άποψη ... τις σελίδες κάποιου βιβλίου.**» και να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με αναφορές στο κείμενο.

Μονάδες 4

β) Ποια νοηματική σχέση εκφράζουν οι παρακάτω διαρθρωτικές λέξεις;

Άλλοτε (δεύτερη παράγραφος)
δηλαδή (δεύτερη παράγραφος)
Ωστόσο (τρίτη παράγραφος).

Μονάδες 3

B3. **α)** Να γράψετε μία ομόρριζη (απλή ή σύνθετη) για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου:

θνητό, όντως, σχεδόν, πειρασμό, λείπει, μύηση, μένει.

Μονάδες 7

ΑΡΧΗ 3ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ
ΝΕΟ & ΠΑΛΑΙΟ ΣΥΣΤΗΜΑ - Γ΄ ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ & Δ΄ ΕΣΠΕΡΙΝΩΝ

- β)** Να ξαναγράψετε τις ακόλουθες προτάσεις, αντικαθιστώντας την υπογραμμισμένη λέξη με ένα αντώνυμό της:
- i)** Σχετικά όψιμο στην εξέλιξη του δυτικού πολιτισμού, το βιβλίο αντιπροσωπεύει και μια από τις ακλόνητες δεισιδαιμονίες.
 - ii)** Σε κοινωνίες όπου η γραφή (και η ανάγνωση, φυσικά) αποτελούσε προνόμιο πανίσχυρων μειοψηφιών, ο αστοιχείωτος κατείχε αυτόματα μια κατώτερη κοινωνική βαθμίδα.
 - iii)** Βιβλία που κάποτε είχαν το σπάνιο κύρος της αλήθειας, μετά από μία δεκαετία, υποβιβάζονται σε έναν άψυχο όγκο χαρτί.

Μονάδες 3

- γ)** Να ξαναγράψετε τις ακόλουθες προτάσεις, αντικαθιστώντας την υπογραμμισμένη λέξη με ένα συνώνυμό της.
- i)** Ο αστοιχείωτος κατείχε αυτόματα μια κατώτερη κοινωνική βαθμίδα.
 - ii)** Όλες οι ηλικίες γιώθουν τον πειρασμό να μιμηθούν τους μαθητές.
 - iii)** Το βιβλίο μένει στον βαθμό που συναιρείται με τη ζωή.

Μονάδες 3

- B4. α)** Να αναγνωρίσετε το είδος της σύνταξης στο παρακάτω απόσπασμα και να την μετατρέψετε στο άλλο είδος.

«Ο εκδημοκρατισμός και η αθρόα κατανομή των αγαθών του πνευματικού πολιτισμού κατέργησε και τα όρια του πνευματικού προβαδίσματος.»

Μονάδες 2

- β)** Να δώσετε, μέσα από το κείμενο, τρία (3) παραδείγματα ποιητικής λειτουργίας της γλώσσας.

Μονάδες 3

- Γ1.** Σε ένα άρθρο 500-600 λέξεων που θα δημοσιευτεί στην ηλεκτρονική εφημερίδα του σχολείου σας, να εκθέσετε τις απόψεις σας σχετικά με:

- α)** την αξία της ανάγνωσης και της μελέτης έντυπων και ψηφιακών βιβλίων, και
- β)** τους παράγοντες που επηρεάζουν, θετικά ή αρνητικά, τη σχέση του σύγχρονου ανθρώπου με το βιβλίο.

Μονάδες 40

ΟΔΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζομένους)

1. Στο εξώφυλλο να γράψετε το εξεταζόμενο μάθημα. Στο εσώφυλλο πάνω-πάνω να συμπληρώσετε τα ατομικά σας στοιχεία. Στην αρχή των απαντήσεών σας να γράψετε πάνω-πάνω την ημερομηνία και το εξεταζόμενο μάθημα. **Να μην αντιγράψετε** τα θέματα στο τετράδιο και **να μη γράψετε** πουθενά στις απαντήσεις σας το όνομά σας.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων, αμέσως μόλις σας παραδοθούν. **Τυχόν σημειώσεις σας πάνω στα θέματα δεν θα βαθμολογηθούν σε καμία περίπτωση.** Κατά την αποχώρησή σας, να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε **στο τετράδιό σας** σε όλα τα θέματα **μόνο** με μπλε ή **μόνο** με μαύρο στυλό με μελάνι που δεν σβήνει.
4. Κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
5. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
6. Χρόνος δυνατής αποχώρησης: 18.30.

ΣΑΣ ΕΥΧΟΜΑΣΤΕ ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ